

## ИЗ ДЕЙНОСТТА НА ИНСТИТУТА ЗА ЛИТЕРАТУРА ПРЕЗ 1979 Г.

И през 1979 г. дейността на Института за литература при БАН бе насочена към решаване на основните проблеми, залегнали в перспективния план. Задачите на института бяха съобразени с препоръките, съдържащи се в Решенията на Политбюро на ЦК на БКП от 23 март 1977 г. за по-нататъшно развитие на българистиката. На преден план бяха изведени онези лични и колективни теми, които отговарят на общите насоки в решенията на Единадесетия конгрес на БКП и Националната партийна конференция и са съобразени с наближаващия юбилей — 1300 годишнината от основаването на българската държава.

Усилията на научния колектив бяха насочени преди всичко към решаването на въпросите, свързани с подготовката за написване на многотомна История на българската литература. В тази насока бе извършена значителна работа и по трите основни направления — история на литературното развитие, теоретико-методологически въпроси на литературата и литературния процес, сравнително литературознание. За по-нататъшното разгръщане на научноизследователската дейност бяха създадени две нови проблемни групи — за Източни (Азиатски) литератури с ръководител ст. н. с. В. Мутафчиева и Българо-немски литературни отношения през XIX и XX в. с ръководител ст. н. с. Ил. Конев. Бе обърнато голямо внимание върху работата по „Кирило-методиевската енциклопедия“, както и на други издания и изяви на института, които имат пряко отношение към опитите на някои литературни и политически кръгове в чужбина да фалшифицират нашето минало.

От анализа на извършената работа се вижда, че по основните направления са изпълнени главните задачи. Същевременно не по-малко ясно се вижда, че е необходимо занаят пред да се търси по-голяма целенасоченост на работата, по-последователно степенуване на задачите по важност и значение, по-ясно очертаване на темите. И през миналата година главните усилия на научния колектив бяха насочени преди всичко към подготовката за написване на многотомната История на българската литература. В тази насока като най-значително постижение трябва да

отбележим Международната научна конференция по случай 70-годишнината от рождението на Никола Вапцаров, проведена на 6 и 7 декември 1919 г., чиито организатори бяха Институтът за литература и Съюзът на българските писатели. В работата на конференцията взеха участие видни български учени, писатели и критици, братът на поета Борис Вапцаров, както и съпругата на поета — Бойка Вапцарова. За големия интерес на световната общественост към делото на видния наш поет и революционер красноречиво говори фактът, че от общо 38 доклада, прочетени на конференцията, 18 бяха изнесени от литературоведи от чужбина.<sup>1</sup>

В докладите и изказванията на нашите и чуждестранните учени бе направен задълбочен и многостранен анализ на революционното и художественото дело на Никола Вапцаров. Беше утвърдена връзката на Вапцаровата поезия с многовековните традиции на българското словесно художествено творчество. Поезията на Никола Вапцаров бе разглеждана както в своето световно значение, така и като нов етап в развитието на българската литература. По време на конференцията бе издален юбилеен „Вапцаров лист“, част от докладите бяха публикувани във в. „Литературен фронт“ (бр. 49 и 50 от м. г.).

Наред с това централно събитие по отбелязването на 70-годишнината от рождението на Никола Вапцаров трябва да споменем и други инициативи на Института за литература, насочени към изследването на художественото творчество на големия български поет. Бе приет и предален за печат сборникът „Никола Вапцаров — нови изследвания и документи“, в който са представени усилията на литературоведи от различни поколения. Сътрудници на института също така участваха в научната сесия в Смолян, публикуваха голям брой статии в периодичния печат, изнасяха доклади за живота и творчеството на поета в София и провинцията.

Друга важна задача, работата върху която продължи и през 1979 г., е „Кирило-методиевската енциклопедия“ с главен редактор акад. Петър Динев. На разширено заседа-

<sup>1</sup> По-подробна информация за конференцията вж. в кн. 2/1980 г. на сп. Литературна мисъл.



ние на Научния съвет бе обсъден том първи от енциклопедията. Анализът на работата показва, че са положени значителни усилия, но все още може да се желае повече както по отношение качеството на някои статии, така и за ускоряване написването на непредставените материали. Навременното и качествено завършване на първия том и планомерната работа по останалите представляват една от стратегическите задачи на БАН.

Друго значително събитие в научния живот на колектива бе Международният симпозиум по периодизация на литературата, състоял се на 3—5 май 1979 г. в София. Бяха прочетени следните доклади: акад. Петър Динев — „Проблеми на периодизацията на старата българска литература“, акад. Емил Георгиев — „Ренесанс, барок и просвещение в българската литературна история“, проф. Тончо Жечев и ст. н. с. Дочо Леков — „Въпроси на периодизацията на възрожденската литература“, проф. Атанас Натев — „Индивидуална утопия и художествено творчество“, ст. н. с. Стефана Таринска — „Преходът между стара и нова литература и някои въпроси на периодизацията“, ст. н. с. Лилияна Минкова — „Някои въпроси на предходната литература през Възраждането“, проф. Христо Дудевски — „Литературните влияния и периодизацията“ и др. Симпозиумът изясни редица проблеми на периодизацията на българската литература и несъмнено ще изиграе съществена роля в подготовката за написването на много томната История на българската литература.

Специално трябва да отбележим откритията, направени през миналата година от н. с. Стефан Кожухаров. Разработвайки на изворна основа един от най-слабо проучени жанрове на старата ни литература — песенната поезия и химнографията, Ст. Кожухаров направи извънредно ценни научни открития. За пръв път той попадна на съчинение на Наум Охридски, който досега се смяташе само за организатор на литературния живот в Преславската и Охридската област. Освен това Ст. Кожухаров откри ново произведение на Константин Преславски и две други творби на анонимни автори. Наблюденията върху преводната литература той обогати с една уникална находка — опит за превод на поетични творби от ръкопис, и доказа съществуването на обемист преводен песенно-поетически сборник в литературата от IX—X в. Друго значително начинание ще бъде подготвяният сборник „История на славистиката от края на XIX и началото на XX в.“, в който участват 16 чужди слависти.

В непосредствена връзка с подготовката за написване на много томната История на българската литература са и двете поредици, издавани от института:

„Старобългарска литература“ — излязоха от печат кн. 6 и 7.

„Литературна история“ — кн. 4 и 5. В кн. 5 е публикувана в пълен, автентичен вид автобиографията на Марко Цепенков, коя-

то публикация има важно значение във връзка с опитите на някои кръгове в чужбина да фалшифицират българската история. Готова за печат е и кн. 6 на „Литературна история“.

Успешно върви работата в проблемните групи: „Летопис на българската литература през Възраждането“ с ръководител ст. н. с. Д. Леков, „Литературата и проблемите на зрялото социалистическо общество“ с ръководител проф. Е. Каранфилов. През юни м. г. в Москва по инициатива на Института за световна литература „Максим Горки“ при АН на СССР се състоя учредително съвещание, на което бе създадена работна група по темата „Ролата на художествената литература в строителството на развитото социалистическо общество“. Темата ще се разработва по линия на многостранното научно сътрудничество — АН на СССР, БАН, АН на ГДР, АН на ПНР, АН на ЧССР, АН на УНР.

Продължава успешно работата в проблемните групи „Литературният живот, отразен в периодичния печат след Освобождението“, за ръководител на която бе утвърдена ст. н. с. М. Цанева. Беше обсъден и първият том от поредицата изследвания по темата. Продължава и работата на групата „Литературни анкети“ с ръководител ст. н. с. Ив. Сарандев. Одобри от Научния съвет са анкетите с Ем. Манов, Мл. Исаев, Т. Траянов; предстоящо е излизането от печат на анкетите с Чудомир и Вичо Иванов. В процес на организиране са проблемните групи „Изследвания на източните литератури“ и „Българо-немски литературни отношения“. Успешно продължава работата си проблемната група „Руско-български литературни връзки“ с ръководител н. с. В. Малеева.

Значителна работа бе извършена по направление Теоретико-методологически въпроси на литературата и литературния процес. Важен дял в тази дейност на института представлява участието в работата на творческото съдружество на литературните институти от социалистическите страни „Проблеми на световната литература“. Нашият институт участва в 7 от 8-те работни групи, като ръководи една от тях — „Идеологическата борба и проблемите на съвременното литературознание и естетика“. Институтът за литература при БАН участва в заседанията на всички работни групи и сам организира среща-симпозиум по проблемите на ръководената от него група. В съдружеството на литературните институти от социалистическите страни той играе активна роля.

Като значителна проява може да се отбележи проведеният българо-съветски симпозиум на тема „Българската проза от 70-те години в контекста на европейските социалистически литератури“. Работата на симпозиума протече много плодотворно и резултатите от него, след допълнително прецизи-



ране и от двете страни, ще бъдат публикувани в съвместен сборник.

По линията на многостранното сътрудничество на АН на социалистическите страни трябва да отбележим проведеното през май м. г. в София съвещание на работната група по темата „Критика на буржоазните теории в съвременното литературознание“. В заседанието взеха участие представители на АН на СССР, АН на ГДР, АН на ЧССР и АН на УНР.

По решение на Секретариата на ЦК на БКП и във връзка с 1300-годишнината от основаването на българската държава през октомври м. г. в Пловдив се проведе Втората международна комплексна конференция на тема „Българското културно възрождане“. С доклади и съобщения взеха участие акад. П. Диневков, ст. н. с. Ил. Конев, ст. н. с. Цв. Унджиева, ст. н. с. Л. Минкова, н. с. Ст. Таринска и н. с. Л. Боева.

Други важни българистични мероприятия бяха Първата комплексна конференция по българистика в Шумен, в която взеха участие Ст. Кожухаров, Св. Николова, А. Милтенова; Международният семинар по славянска палеология и дипломатика — Ст. Кожухаров, Кл. Иванова; Международният симпозиум „Иоан Екзарх“ — П. Диневков, Ем. Георгиев, Ст. Кожухаров, Кл. Иванова, Л. Боева; конференцията в Киев на тема „Балканските литератури“ — П. Диневков; участие в други международни прояви — П. Диневков, „Българската тематика в полската литература през XIX в.“ — Краков, Кл. Иванова — доклад на международен симпозиум в Солун; участие с доклади в научните сесии по случай 100 г. от смъртта на Л. Каравелов, 70 г. от рождението на Димитър Димов, 100 г. от рождението на П. Ю. Тодоров — Ст. Божков, Д. Левков, Цв. Унджиева, Л. Минкова, Ил. Тодоров, Т. Жечев, Кр. Кулумджиев, Р. Ликова, Хр. Дулевски, С. Беляева, В. Бояджиева, Хр. Балабанова, Г. Цанков и Цв. Атанасова.

През 1979 г. са излезли от печат следните индивидуални и колективни трудове, дело на научните работници от института:

1. П. Диневков — „Похвално слово за старобългарската литература“. „Български писател“, 1979 г.
2. Ем. Георгиев — „Основи на славистиката и българистиката“. БАН, 1979 г.
3. М. Панева — „В търсене на героя. Из творческия път на Ив. Вазов“. НП, 1979 г.
4. Г. Димов — „Литературна критика и литературен процес“. „Български писател“, 1979 г.
5. В. Колевски — „Огнярят-поет“. „Нар. младеж“, 1979 г.
6. Д. Левков — „Райко Жинзифов“. „Български писател“, 1979 г.
7. Кр. Кулумджиев — „Историята като жива памет“. Статии. „Български писател“, 1979 г.

8. Е. Каранфилов — „Антон Страшимиров и душевността на българина“. „Наука и изкуство“, 1979 г.

9. Е. Каранфилов — „Най-българското време“, кн. за „Записките“ на Захари Стоянов (монogr.), 2. изд. „Български писател“, 1979 г.

10. Т. Жечев — „История и литература“. Избрани статии. „Български писател“, 1979 г.

11. Ст. Илиев — „Естетическите програми на френските и българските символисти“. БАН, 1979 г.

12. П. Велчев — „Поглед върху поезията“. 1979 г.

13. Ст. Коларов — „Животът, по-хубав от песен“. Профизадт, 1979 г.

14. Ст. Коларов — „Изстрадано слово“. Партиздат, 1979 г.

15. Хр. Стефанов — „Погледи към съвременната проза и поезия“. „Народна младеж“, 1979 г.

#### Сборници

16. Очерки по съвременна българска литература. Т. 1 и 2. БАН, 1979 г.

17. За литературните жанрове през Българското възрождане. БАН, 1979 г.

18. Социалистическият реализъм в съвременната българска литература. „Наука и изкуство“, 1979 г. (съдържа статии от П. Зарев, Т. Жечев, В. Колевски и др.).

19. Болгарска критика. Москва. 1979 г. (съст. В. Злидиев и Н. Понамарьова; съдържа статии от П. Зарев, Г. Цанев, П. Диневков, Е. Каранфилов, Ст. Коларов, Т. Жечев, Б. Ничев, В. Колевски и др.).

20. Поезия на светските народи — XX в. „Народна култура“, 1979 г.

21. П. Р. Славейков. Академично издание на произведенията му, т. IV и V.

#### Книги, приети за печат

1. „Черноризец Храбър“ от Алза Косова.

2. „Българската литература, отразена в периодичния печат“ — т. I от поредица, колектив.

3. „Българският химнописец Ефрем от XIV в. Дело и значение“ от д-р Предраг Матеч.

4. Анкета с Теодор Траянов, изпълнител Вера Балабанова.

5. Сборник „Никола Вапцаров. Нови изследвания и документи“ — колектив.

6. „Литературна история“, кн. 5.

7. „Кирило-методиевска енциклопедия“, т. I.

8. „Старобългарска литература“, кн. 8.

9. Анкета с Емил Манов, изпълнител Ю. Обретенова.

10. „Речник на българската литература“. Т. 3 и Притурка, колектив.

11. „История на славистиката от края на XIX и началото на XX в.“, колектив.

12. „Поемата за Сид“ от проф. Т. Томов.

13. Пореден том от академичното издание на съчиненията на П. Р. Славейков. „Български притчи и пословици“, състав. Цв. Македонски.

14. Анкета с Мл. Исаев, изпълнител Ст. Коларов.

Научният съвет е обсъдил и утвърдил план за сборник, посветен на Йордан Йовков (докл. Ив. Сарандев) и план за труда „Кратка история на българската литература“, автор н. с. Св. Игов.

На заседанията на Научния съвет са изслушани и одобрени:

1. План-програма на проблемна група „Литературен живот, отражен в периодичния печат“, ръководител ст. н. с. М. Цанева.

2. Предложения за сформирание на две нови проблемни групи — за изследвания на източните литератури, с ръководител ст. н. с. д-р В. Мутафчиева и по българо-немски литературни и културни отношения през XVIII — XIX в. с ръководител ст. н. с. Ил. Конев.

В общи линии такова е изпълнението на научноизследователските и издателските задачи, поставени пред колектива на Института за литература през отчетната 1979 г. Може да се каже, че постигнатото не е малко и из-

цяло е в руслото на проблемите, произтичащи от решението на ПБ на ЦК на БКП за развитието на българистиката. В немалка част от изданията, в националните и международните симпозиуми, станали у нас или в чужбина, са третиран предимно българистични проблеми и въпроси, свързани с 1300-годишнината от основаването на българската държава.

Постигнатото не е малко, но то ни задължава да активизираме своята работа с оглед на крупните задачи, които предстоят през 1980 г. Сред тях особено значение имат Третата комплексна конференция по проблемите на новата българска литература, която ще се проведе през юни т. г. в Благоевград. Още по-отговорна задача е подготовката на литературоведската секция в предстоящия Международен българистичен конгрес „1300 години България“, който ще се проведе през 1981 г. под личния патронаж на др. Тодор Живков, първи секретар на ЦК на БКП и Председател на Държавния съвет.

Тоест основната задача на Института за литература и занаят си остава — да се укрепят и изведе на нов етап българистиката в областта на литературознанието.